

Handläggare
Anders Lundin
Telefon: 08 508 28 861**Till**
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
MHN 2017-04-04 p.17**Stockholm vatten och Avfall AB:s
tillståndsansökan om fortsatt och utökad
verksamhet vid Henriksdals reningsverk med
tillhörande ledningsnät i Stockholms, Huddinge
och Nacka kommun, Stockholms län.**

Yttrande över bolagets komplettering aktbil. 540, remiss från
mark- och miljödomstolen, mål nr. M 3980-15

Förvaltningens förslag till beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar

1. Att, i huvudsak, godta bolagets förslag till ny villkorsskrivning samt lämna följande yrkanden till domstolen:
 - a. Att acceptera borttagandet av villkor 8, om mätmetoder etc.
 - b. Att villkor 9, om luftburet buller, första stycket får en ny lydelse ” Luftburet buller ska i byggskedet begränsas så att personer som bor i anslutning till de olika anläggningsdelarna eller bedriver tyst verksamhet där inte ska utsättas för högre nivåer avseende buller än de riktvärden som anges i nedanstående tabell” och i övrigt vidhålla sitt tidigare yrkande.
 - c. Att villkor 10, om stomljud, första stycket får en ny lydelse ” Stomljud ska i byggskedet begränsas så att personer som bor i anslutning till de olika anläggningsdelarna inte ska utsättas för högre värden avseende stomljud än vad som anges nedan. Värdena i tabellen gäller för bostäder och vårdlokaler. För arbetsplatser med tyst verksamhet gäller riktvärdet 45 dBA helgfri måndag-fredag kl. 07.00-19.00.”
 - d. Att det tidigare yrkade villkor 25a ges en ny lydelse ” Som ett riktvärde ska samtliga delar av det kombinerade ledningsnätet klara ett flöde motsvarande 10-årsregn utan att bräddningar till Mälaren och/eller mindre recipienter sker.”
 - e. Att nämndens tidigare yrkande avseende villkor 26 kvarstår
2. Åberopa detta tjänsteutlåtande som grund för nämndens yrkande i målet.

3. Uppdra åt förvaltningschefen, eller den han sätter i sitt ställe, att företräda nämnden i ärendet.
4. Justera beslutet omedelbart.

Gunnar Söderholm
Förvaltningschef

Gustaf Landahl
Avdelningschef

Sammanfattning

Stockholm Vatten och Avfall AB (SVOA el. bolaget), tidigare Stockholm Vatten VA AB, avser att lägga ned Bromma reningsverk och överföra avloppsvattnet i tunnel till Henriksdals reningsverk. För att klara den ökade avloppsmängden och samtidigt klara fler anslutna och ökade reningskrav byggs Henriksdals reningsverk om och får delvis ny teknik samtidigt som möjligheten för att ta emot mer organiskt material utökas. Om- och nybyggnationen är dimensionerad för att klara avloppet från stockholmarna fram till år 2040.

Efter ombyggnationen kommer de tillåtna utsläppen till Östersjön att minska med minst 25 %. Även ledningsnätets bräddningar till Mälaren kommer minska kraftigt eftersom man kommer att kunna lagra vatten i tunnelsystemet vid kraftiga regn.

SVOA har ingett en ansökan till mark- och miljödomstolen om tillstånd enligt 9 kap. och 11 kap. miljöbalken till fortsatt och utökad verksamhet vid Henriksdals reningsverk med tillhörande ledningsnät i Stockholms, Huddinge och Nacka kommun.

Nämnden har tidigare fått tillståndsansökan på remiss och yttrade sig över ansökan vid sitt sammanträde 2016-08-30. Nämnden tillstyrkte ansökan i huvudsak och lämnade totalt sett 13 yrkanden om nya och ändrade villkor. De viktigaste ändringsförslagen avsåg förändrade skrivningar om buller i byggskedet samt förslag till villkorsskrivningar för att ytterligare begränsa risken för bräddningar från avloppsnätet till recipient.

Bolaget har nu bemött nämndens yttrande och de övriga remissvaren och nämnden har fått möjlighet att yttra sig över bolagets bemötanden.

Bolaget har accepterat nämndens yrkanden vad gäller villkor 5 (om kontrollprogram för byggskedet), 6 (om kontrollprogram för driftskedet), 11 (om information till närboende), 13 (om val av kemiska produkter), 16 (om utsläpp av länshållningsvatten), 18 (om resthalt av bl.a. BOD) och 20 (om uppströmsarbete).

Bolaget har motsatt sig fyra av nämndens yrkanden. Det gäller yrkanden avseende villkor 8 (precisering av kontrollprogram), villkor 9 (luftburet buller), villkor 25a (dimensionering av avloppsnät) och villkor 26 (beräkning av föroreningsmängd vid brädd). Bolaget har presenterat ett nytt förslag till villkor för hela verksamheten. I detta dokument används den äldre numreringen av villkoren om inget annat anges.

Förvaltningen bedömer att borttagandet av villkor 8, om mätmetoder, kan accepteras eftersom dessa regleras bl.a. i föreskrift och i övrigt kan regleras i kontrollprogram.

Förvaltningen bedömer att nämndens tidigare yrkande om villkor 9 angående om luftburet buller bör kvarstå eftersom bolaget inte visat att de uttömt möjligheterna till skyddsåtgärder för att minska störningarna till närboende. Dessutom bör första stycket i villkoret skrivas om så att begreppet *tillfälligt* utelämnas. Det är en skärpning av vad nämnden yttrande tidigare, men förvaltningen anser att formuleringen blev olycklig eftersom det hade gett SVOA fria händer att bedöma vad som är tillfälligt eller ej. Det är inte praxis i nu pågående infrastrukturprojekt. Förvaltningen lämnar förslag på ny lydelse av första stycket.

Motsvarande skrivning med begreppet *tillfällig* finns även i första stycket i villkor 10. Även här föreslår förvaltningen en ny lydelse stycket.

Bolaget föreslog ett villkor, 25, som syftade till att reglera ledningsnätets kapacitet. Nämnden bedömde villkoret som otillräckligt och yrkade på ett villkor 25a. Bolaget har motsatt sig nämndens villkorsförslag och som svar formulerat om villkor 25. Förvaltningen bedömer att det fortfarande är otillräckligt utrett och föreslår därför att nämnden vidhåller sitt yrkande vad gäller villkor 25a men med ändringen att det föreslås uttryckas som ett riktvärde. Detta riktvärde blir då styrande för bolagets arbete med åtgärdsplaner för att

på sikt klara av att dimensionera ledningsnätet för att minska bräddning.

Bolaget har i villkor 26 åtagit sig att registrera bräddningarna från pumpstationerna till tid och varaktighet. Nämnden yrkade att även föroreningsmängderna skulle beräknas. Bolaget har motsatt sig yrkandet och vidhåller sitt förslag till villkor. Förvaltningen föreslår att nämnden vidhåller sitt tidigare yrkande eftersom det är av stor vikt, för såväl prioritering av åtgärder på ledningsnätet som för bedömning av recipientkvaliteten, att föroreningsmängden för de olika bräddpunkterna kan beräknas.

Hela aktbilaga 540 – dvs SVOAs genmäle över inkomna yttranden - finns att läsa på bl.a. Stockholm vatten och avfalls hemsida:
<http://www.stockholmvattenochavfall.se/globalassets/sfa/pdf/tillstandsansokan/bemotande/samtliga-dokument/sfa-bemotande-web.pdf>

Bakgrund

Kommunfullmäktige i Stockholm beslutade, den 26:e maj 2014, att Bromma reningsverk ska läggas ned och att det avloppsvatten som renas där idag ska överföras till Henriksdals avloppsreningsverk, som byggs om med kraftigt förbättrad rening. Ombyggnaden innebär också att slamhanteringen flyttas från Sickla och in i Henriksdalsberget.

Stockholm Vatten och Avfall AB, tidigare Stockholm vatten VA AB, har ingett en ansökan till mark- och miljödomstolen om tillstånd, enligt 9 kap. och 11 kap. miljöbalken, till fortsatt och utökad verksamhet vid Henriksdals reningsverk med tillhörande ledningsnät i Stockholms, Huddinge och Nacka kommun. Bolaget har föreslagit att domstolen fastställer villkor för verksamheten som är kopplade till fortsatt och utökade verksamhet vid Henriksdals reningsverk samt villkor för den planerade vattenverksamheten under bygg- och driftskedet. Bolaget föreslår också villkor för övrig miljöstörande verksamhet såsom luftburet buller, stomljud, vibrationer och utsläpp till vatten som uppkommer under byggskedet i samband med tunneldrivningen.

Bolaget avser att lägga ned Bromma reningsverk och överföra avloppsvattnet i tunnel till Henriksdals reningsverk. För denna överföring planeras en ny avloppstunnel från Bromma till Henriksdalsverket. Tunneln byggs via Sickla. Den del av Stockholms avloppsvatten som idag avleds till Himmerfjärdsverket, i Botkyrka kommun, kommer i stället att ledas till Henriksdals avloppsreningsverk via den nya avloppstunneln. Idag finns 190 mil avloppsledningar och 10 mil avloppstunnlar inom verksamhetsområdet.

Den nya tunneln kommer att bli 14 km. Genom en strategisk utformning och placering gör tunneln det möjligt att minska bräddningarna av obehandlat avloppsvatten från avloppsledningsnätet till Mälaren och Saltsjön.

För att klara den ökade avloppsmängden och samtidigt klara fler anslutna och ökade reningskrav byggs Henriksdals reningsverk om och får delvis ny teknik samtidigt som möjligheten för att ta emot mer organiskt material utökas. Om- och nybyggnationen är dimensionerad för att klara avloppet från stockholmarna fram till år 2040.

Efter ombyggnationen kommer utsläppen till Östersjön från bolagets verksamhet att minska med minst 25 %. Även ledningsnätets bräddningar till Mälaren kommer minska kraftigt eftersom man kan lagra vatten i tunnelsystemet vid kraftiga regn för senare behandling i reningsverket.

Nämnden har yttrat sig över bolagets ansökan 2016-08-30, se bilaga 1. Nämnden tillstyrkte i huvudsak bolagets ansökan men yrkade på nya skrivningar av villkoren 5, 6, 8, 9, 10, 20 och 26. Nämnden föreslog därutöver ett nytt villkor 25a som skulle komplettera villkor 25 och att villkoren 11, 13 och 16 skulle strykas eftersom dessa bedömdes som obehövliga.

Bolaget har nu bemött samtliga yttranden från myndigheter och övriga intressenter i ärendets aktbilaga 540, se länk nedan. Bolagets bemötande av nämndens yttrande återfinns i bilaga 3.

En huvudförhandling är preliminärt planerad till vecka 36 2017.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen konstaterar inledningsvis att prövningen omfattar avloppsreningsverket och de spillvattenförande delarna av bolagets ledningsnät. Stor del av de föroreningar som når recipienterna – och därmed påverkar möjligheterna att uppnå god vattenstatus – härrör dock från dagvattennätet.

Bolaget har i huvudsak godtagit nämndens yrkanden. Ett nytt omarbetat förslag till villkor för verksamheten har presenterats. Det nya förslaget jämte det tidigare förslaget återfinns i bilaga 2. Förvaltningen konstaterar att genom förändringarna i det nya förslaget till villkor har bolaget accepterat nämndens yrkanden om villkor 5, 6, 10 (om buller), 11, 13, 16, 18 och 20 (om uppströmsarbete).

De av SVOA godtagna yrkandena från nämnden är

Villkor 5

Stockholm vatten ska senast tre månader innan verksamhetens byggskede påbörjas inge kontrollprogram till tillsynsmyndigheten. Kontrollprogrammet ska hållas aktuellt och får efter samråd med berörd tillsynsmyndighet justeras allteftersom verksamheten fortskrider.

Villkor 6

Villkor 6 kompletteras med ett kontrollprogram som omfattar recipientkontrollen. Programmet ska tas fram i samråd med tillsynsmyndigheten.

Villkor 11, 13, 16

Nämnden föreslog att dessa villkor skulle utgå. SVOA har godtagit nämndens förslag

Villkor 18

Att det av bolaget föreslagna villkor 18 ändras med avseende på utsläpp av BOD₇ och att halten anges till 5mg/l som kalenderårsmedelvärde. I övrigt kan villkoret accepteras.

Villkor 20

Att det av bolaget föreslagna villkor 20 får en ny lydelse enligt följande: Stockholm Vatten ska genom aktiva insatser gentemot industrier och samhället i övrigt kontinuerligt verka för att tillförseln av ämnen som kan skada reningsprocesserna i avloppsreningsverket, negativt kan påverka slamkvaliteten eller recipienten eller innebär risk för att miljökvalitetsnormerna i vattenförekomsterna inte följs, kontinuerligt ska minskas.

Ändringar som SVOA inte godtagit**Villkor 8 om kontrollprogram**

Villkor 8 i bolagets ursprungliga förslag till villkor löd:

”I kontrollprogrammen avseende vattenverksamheten i bygg- respektive driftskede ska det anges mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod för de emissioner som verksamheten ger upphov till”

Nämnden ansåg att det av bolaget föreslagna villkor 8 skulle preciseras med avseende på vilka emissioner som ska mätas. I länsstyrelsens remissvar yrkas att villkoret bör utgå med motiveringen: ”Länsstyrelsen anser att det av bolaget föreslagna villkor 8 ska utgå, eftersom det ger en för snäv avgränsning av vad som ska hanteras i kontrollprogrammet för miljöfarlig verksamhet.”

Bolaget har sitt nya villkorsförslag tagit bort villkor 8. I motiveringen till nämnden har bolaget anfört att ”SV och/eller entreprenören kommer att upprätta kontrollprogram för varje entreprenad

där verksamheten kan påverka miljökvalitetsnormer, riktvärden eller begränsningsvärden för att dokumentera att gällande miljökrav innehålls”. Enligt SVOA:s uppfattning är det olämpligt med en precisering enligt miljöförvaltningens förslag, eftersom kontrollen kan behöva förändras i framtiden, vilket med förvaltningens förslag skulle innebära att en villkorsändring skulle behöva sökas varje gång en förändring behöver ske. Bolaget vidhåller därför sitt förslag som stämmer väl överens med Mark- och miljööverdomstolens praxis.

Förvaltningen delar länsstyrelsens uppfattning att villkoret ger en för snäv avgränsning. Många av utsläppsparametrarna är dessutom reglerade i Naturvårdsverkets föreskrift NFS 2016:6 om rening och kontroll av utsläpp av avloppsvatten från tätbebyggelse. Förvaltningen föreslår därför att ett borttagande av villkoret accepteras.

Villkor 9 om luftburet buller

Stockholm Vatten godtar i stort miljö- och hälsoskyddsnämndens yrkade ändringar av villkor för buller. Stockholm Vatten vidhåller dock att ett avsteg från riktvärdena i Naturvårdsverkets Allmänna råd om buller från byggplatser NFS 2004:15 med avseende på luftburet buller, ska gälla vid tunnelpåslagen, d.v.s. tunnelmynningarna, samtliga värden avser ekvivalent ljudnivå. Att för de specifikt uppräknade arbetsplatserna Åkeshov, Smedslätten, Eolshäll, Liljeholmen, Gullmarsplan och Sickla ska som riktvärde 60 dBA (utomhus vid fasad) eller 45 dBA (inomhus i bostadsrum) gälla helgfria vardagar kl. 19.00–22.00 vid de tillfällen spränggaser vädras bort.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden godtog i sitt remissvar inte det sökta undantaget och menade att sökanden inte på ett tillräckligt sätt redogjort för varför riktvärdena inte går att innehålla vid tunnelpåslagen. Stockholm Vatten har, i sitt bemötande av nämndens synpunkter, kompletterat med en PM som redogör för motiven till ett sådant avsteg. Skälen är i huvudsak att tunnelns tvärsnittsarea är liten och därmed måste mindre ventilationstuber användas. Projekt med större tunnlar kan använda större och fler tuber. Mindre fläktar innebär att de behöver köras på ett högre varvtal för att kunna ventilera samma mängd luft, vilket i sin tur medför en högre ljudnivå.

De bullerberäkningar som redovisas i ansökan utgår från ljuddata från fläktar som används med tillhörande konventionella ljuddämpare. Andra ljuddämpande åtgärder som kan bli aktuella anges i Stockholm Vattens PM, att bygga in fläktarna och att använda ljuddämpande matta framför insuget.

Förvaltningen föreslår att nämnden vidhåller sitt tidigare yrkande till bullervillkor så som anges i nämndens beslut 2016-08-30. Villkoret innebär att när det gäller överskridanden av riktvärden för luftburet buller kvällstid kl. 19.00–22.00 ska det enligt nämndens förslag till villkor finnas särskilda skäl och det får ske endast efter beslut av tillsynsmyndigheten. Förvaltningen föreslår även ett förtydligande av villkor 9 i nämndens tidigare yrkande till villkor som innebär att första stycket omformuleras så att ordet *tillfällig* utgår enligt nedan:

Nuvarande lydelse enligt nämndens yttrande 2016-08-30:

”Luftburet buller ska i byggskedet begränsas så att personer som bor i anslutning till de olika anläggningsdelarna eller bedriver tyst verksamhet där inte annat än tillfälligt utsätts för högre nivåer avseende buller än de riktvärden som anges i nedanstående tabell”

Förvaltningens förslag till ny lydelse av villkor 9:

”Luftburet buller ska i byggskedet begränsas så att personer som bor i anslutning till de olika anläggningsdelarna eller bedriver tyst verksamhet där inte ska utsättas för högre nivåer avseende buller än de riktvärden som anges i nedanstående tabell”

Förvaltningens föreslagna ändring av ovanstående stycke innebär ingen förändring i sak utan är endast ett förtydligande för att skingra eventuella framtida oklarheter gällande tolkningen av villkoren. Formuleringen *tillfälligt* skulle kunna tolkas som att verksamheten kan välja att överskrida riktvärdena tillfälligt utan att det medför krav på åtgärder, därför föreslår förvaltningen att ordet *tillfälligt utgår*. Det utgör visserligen en skärpning av nämndens krav, men en sådan frihet har inte verksamhetsutövaren i nu pågående infrastrukturprojekt.

Miljöförvaltningen utvecklar nedan skälen för att vidhålla tidigare yrkande.

Motiven för förvaltningens inställning och yrkanden

Förvaltningen godtar Stockholm Vattens redovisning av skälen till undantaget, d.v.s. varför fläktarna medför en högre bullernivå än för andra projekt. Förvaltningen menar dock att det behövs ytterligare underlag gällande möjligheten att begränsa bullret kvällstid. Exempel på detta skulle kunna vara en redovisning av förutsättningarna för att bygga in/skärma fläktarna.

Förvaltningen erinrar om att det föreslagna undantaget innebär ett riktvärde inomhus om 45 dBA vilket är 10 dBA högre än riktvärdet

i Naturvårdsverkets allmänna råd om buller från byggplatser, NFS 2004:15. Enligt de allmänna råden är kvällstid att beakta som mer störningskänslig tid och byggverksamheten bör planeras så att så långt som möjligt förläggs till mindre störningskänslig tid, eftersom verksamhet kvällstid medför större störning i områden med boenden.

Vidare anger de allmänna råden att:

”Risk för överskridande av angivna riktvärden för buller bör anses som ett skäl att anta att en verksamhet eller åtgärd kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Såväl åtgärder på arbetsmaskiner/redskap som vad avser arbetsutformning bör övervägas. Åtgärder vid byggplatsen bör kunna avse anläggande av ljuddämpandeskärmar eller vallar. Riktvärden inomhus bör också innebära ett incitament att förbättra fasadisoleringen om detta är nödvändigt.”

Förvaltningen menar att mot bakgrund av den långa störningstiden, cirka 3 år, och den höga bullernivån får det anses möjligt att bullret kan medföra en olägenhet enligt 9 kap 3 § miljöbalken så som anges i de allmänna råden. Därmed bör kraven på att utreda och vidta bullerdämpande åtgärder vara tämligen långtgående. Förvaltningen menar att mot bakgrund av det som anges i de allmänna råden samt den långa störningstiden att sökanden inte tillräckligt visat att det är ett rimligt avsteg, eftersom ett avsteg som medför en eventuell olägenhet bör vara en sista utväg.

Därtill kommer att SVOAs förslag innebär om stor höjning av den ekvivalenta ljudnivån. En forcering av fläktarna skulle under sådana förhållanden kunna genererar en avsevärt högre maxnivå utan att det påverkar den ekvivalenta nivån. Det är inte rimligt.

Om det finns behov av att tillfälligt överskrida de av nämnde föreslagna nivåerna kan det ske genom beslut av tillsynsmyndigheten, d v s förvaltningen på delegation av nämnden.

Exponering av buller

Det går av ansökan inte att få en uppfattning om omfattningen av bullerstörningen som närboende vid tunnelpåslagen riskerar att utsättas för. En viktig faktor är hur ofta fläktarna behöver köras kvällstid och hur länge. Tiden kan enligt ansökan variera från någon timme till 4 - 5 timmar. Det anges heller inte närmare hur ofta sprängningar sker tidsmässigt så att fläktarna behöver köras kvällstid. Utan ovan nämnda uppgifter är det tämligen svårt att uppskatta

störningens omfattning. För att Mark- och miljödomstolen ska kunna göra rimliga överväganden bör sökanden precisera behovet av att vädra ut spränggaser kvällstid närmare. Som villkorsförslaget och underlaget är utformat står det sökanden fritt att forcera fläktarna varje helgfri vardag kl. 19.00–22.00 under hela projektiden.

Samma skäl gäller här som förvaltningen nys anförde och tillfällig överskridanden kan ske, men efter medgivande av tillsynsmyndigheten.

Förebyggande åtgärder

I första hand bör planeringen av arbetena ske så att forcering av fläktarna så långt som möjligt inte behöver ske kvällstid. Hur arbetet kan, eller för den delen, inte kan planeras och i vilken utsträckning det eventuellt kan minska exponeringen av buller för närboende vid tunnelpåslagen har inte redovisats tillräckligt i ansökan. Förvaltningen menar att ansökan bör kompletteras med sådana uppgifter. Vidare bör ytterligare bullerdämpande åtgärder vid källan utredas och eventuell bullerdämpande effekt redovisas. Det kan exempelvis innefatta ytterligare åtgärder på fläktar och utrustning och olika positionering av fläktarna vilket bör redovisas platsspecifikt.

Förvaltningen menar att det även är rimligt att utvärdera åtgärder på berörda bostadsbyggnaders fasad i enlighet med vad som anges i de allmänna råden. Exempel på sådana åtgärder kan vara fönsteråtgärder och åtgärder på ventilationsdon för att minska bullret inomhus. Sökande bör utvärdera om sådana åtgärder medför att riktvärdet i de allmänna råden tillika nämndens föreslagna villkor kvällstid kl. 19.00–22.00 om 35 dBA inomhus för bostäder kan innehållas.

Förvaltningen menar att sökanden förutom ett redovisa enskilda bullerdämpande åtgärder bör redovisa den sammanlagda effekten av samtliga åtgärder, hur det påverkar bullernivån och om det går att innehålla inomhusvärdena i NFS 2004:15, eller om det efter åtgärder är möjligt att sänka sökandens föreslagna riktvärde inomhus och vid fasad.

När erforderlig utredning presenterats kvarstår för domstolen att avgöra huruvida avsteget som sökanden föreslår är rimligt eller inte, och att väga det mot en eventuell försening av projektet på 4 - 5 månader om utvärdering inte alls kan ske kvällstid. Förvaltningen vill dock erinra om att det vid ett eventuellt undantag även är möjligt att

medge undantag för lägre riktvärden eller kortare tidsperiod än vad sökanden vidhåller. Det skulle medföra en kortare försening än de 4 - 5 månader som sökanden uppger. En eventuell försening på några få månader av en relativt lång projekttid kan möjligen vara rimlig beroende på hur omfattande störningar de närboende annars kan komma att utsättas för.

Tillfälligt boende/vistelse

Erbjudande om tillfälligt boende/vistelse ska enligt villkorsförslagen utgå vid överskridande av angivna riktvärden inomhus under fem dagar i följd eller mer än fem dagar under en tiodagarsperiod. Utformningen av sökandens villkorsförslag med ett undantag från de allmänna råden kan tolkas som att närboende vid tunnelpåslagen ska erbjudas tillfälligt boende vid överskridanden av de högre riktvärdena kvällstid. Förvaltningen menar att det är vid överskridande av de riktvärden inomhus som anges för övrigt luftburet kvällstid 35 dBA kl. 19.00–22.00 som tillfälligt boende ska erbjudas. Det vore orimligt om boende vid tunnelpåslagen endast ska erbjudas tillfälligt boende vid en ekvivalent bullernivå 10 dBA högre än andra närboende till projektet. Som anförts kan det innebära avsevärt högre maxnivåer. Förvaltningen föreslår därför ett förtydligande att det är riktvärdet 35 dBA som avses gälla för när erbjudande om tillfälligt boende/vistelse ska utgå även för närboende vid tunnelpåslagen.

Villkor 10 om stomljud

Förvaltningen föreslår ett förtydligande av villkor 10 (villkor 8 i den uppdaterade versionen) som innebär att första stycket omformuleras så att ordet *tillfällig* utgår på motsvarande sätt som för villkor 9 om luftburet buller enligt nedan, samtliga värden avser ekvivalent ljudnivå.

Nuvarande lydelse enligt nämndens yttrande 2016-08-30:

”Stomljud ska i byggskedet begränsas så att personer som bor i anslutning till de olika anläggningsdelarna inte annat än tillfälligt utsätts för högre värden avseende stomljud inomhus än vad som anges nedan. Värdena i tabellen gäller för bostäder och vårdlokaler. För arbetsplatser med tyst verksamhet gäller riktvärdet 45 dBA helgfri måndag-fredag kl 07.00-19.00.”

Förvaltningens förslag till ny lydelse av villkor 10:

”Stomljud ska i byggskedet begränsas så att personer som bor i anslutning till de olika anläggningsdelarna inte ska utsättas för högre värden avseende stomljud än vad som anges nedan. Värdena i tabellen gäller för bostäder och vårdlokaler. För arbetsplatser med

tyst verksamhet gäller riktvärdet 45 dBA helgfri måndag-fredag kl. 07.00-19.00.”

Villkor 25, 25a om bräddningar från avloppsledningsnätet

Bolaget föreslog ett villkor 25 som syftade till att reglera ledningsnätet, d.v.s. de avloppsledningar som kan innehålla avloppsvatten, med avseende på underhåll och arbete för att bl.a. minska bräddningarna till recipienterna.

Bolagets förslag till villkor 25 löd ”Avloppsledningsnätet, inklusive pumpstationer, ska fortlöpande ses över, underhållas och åtgärdas i syfte att dels begränsa tillflödet till reningsverket av grund-, dränerings- och nederbördsvatten, dels minska utsläpp av obehandlat eller otillräckligt behandlat avloppsvatten från ledningsnätet och reningsverket. En förnyelse- och åtgärdsplan enligt ovan ska tas fram i samråd med tillsynsmyndigheterna i Stockholms stad och Huddinge kommun. Planen ska finnas tillgängligt senast två år efter att tillståndet har tagits i anspråk. Planen ska hållas aktuell och bolaget ska årligen i miljörapporten redovisa utförda och planerade åtgärder samt effekterna av åtgärderna på bräddning och inflöde av tillskottsvatten.”

Nämnden bedömde villkoret som otillräckligt och yrkade därför på ett nytt villkor 25a. Nämndens formulering av villkor 25a löd ”Det kombinerade avloppsnätet inklusive pumpstationer som kan brädda till Mälaren och/eller mindre recipienter ska utformas så att det klarar ett tio-årsregn utan att bräddning sker till recipient.”

Bolaget har motsatt sig villkoret och föreslår en ändrad skrivning av villkor 25:

”Avloppsledningsnätet, inklusive pumpstationer, ska fortlöpande ses över, underhållas och åtgärdas i syfte att dels begränsa tillflödet till reningsverket av grund-, dränerings- och nederbördsvatten, dels minska utsläpp av obehandlat eller otillräckligt behandlat avloppsvatten från ledningsnätet och reningsverket. En förnyelse- och åtgärdsplan enligt ovan ska tas fram i samråd med tillsynsmyndigheterna i Stockholms stad och Huddinge kommun. I åtgärdsplanen ska mål anges avseende mängden spillvatten som beräknas ingå i det bräddade vattnet och beräknad tillskottsvattenvolym. Målen sätts i ett femårsperspektiv och revideras årligen. Åtgärdsplanen följs upp och redovisas årligen. Planen ska finnas tillgängligt senast två år efter att tillståndet har tagits i anspråk. Planen ska hållas aktuell och bolaget ska årligen i miljörapporten redovisa utförda och

planerade åtgärder samt effekterna av åtgärderna på bräddning och inflöde av tillskottsvatten.”

Bolaget anför som skäl för sitt yrkande:

”Stockholm Vatten(SV) håller med om att miljöförvaltningens yrkande vad gäller ett kompletterande villkor 25 a innebär ett miljömässigt bättre villkor för inriktningen av SV:s åtgärdsplanearbete (för avloppsledningsnätet) än det nu gällande villkoret som är baserat enbart på volym bräddat vatten. Prioriteringen av Mälaren och mindre recipienter som föreslås är relevant för styrningen av åtgärdsarbetet. I och med att bräddpunkter i Klubbenområdet och Nockebysund ansluts till tunneln elimineras de största bräddarna till Östra Mälarens Vattenskyddsområde. Det föreslagna villkoret 25a har dock långtgående konsekvenser när det gäller kostnader, eftersom åtgärderna för vissa bräddpunkter kan bli oproportionellt stora i relation till den mängd spillvatten som når recipienten vid en brädd. SV anser därför att det varken är miljömässigt eller ekonomiskt rimligt, vägt mot andra åtgärder, att fullt ut styra åtgärder på avloppsnätet mot det föreslagna villkoret. Det måste även finnas en tidplan, med etappmål, för när villkoret skall gälla. Vissa åtgärder kan ta lång tid att genomföra särskilt dupliceringar, och vid dupliceringar måste även konsekvenserna av dagvattenhanteringen vägas in. Åtgärderna skall också vägas mot andra insatser som kan påverka både kvantitet och kvalitet av det bräddade vattnet. Sammantaget anser SV att avloppsnätets kapacitet, (enligt föreslagna villkor 25 a) snarare än att vara ett villkor, ska ingå som ett av flera kriterier i en tidsatt åtgärdsplan för avloppsnätet, där även Stockholms handlingsplan för god vattenstatus (med lokala åtgärdsprogram) ingår.”

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen håller med bolaget att det av nämnden föreslagna villkoret 25a kan innebära tekniska och ekonomiska svårigheter att uppfylla och att ett begränsningsvärde att inte tillåta någon bräddning vid flöden motsvarande 10-årsregn till recipient kan vara svårt att klara direkt. Förvaltningen konstaterar att det saknas en djupare analys av vilka områden som kan vara aktuella och kostnaden för åtgärder i dessa områden. Förvaltningen bedömer att bolagets förslag till ny villkorsskrivning kan accepteras men inte ersätter kravet på ett dimensioneringsvillkor.

Förvaltningen bedömer att det är önskvärt att i villkor begränsa utsläppen från det *kombinerade ledningsnätet som kan brädda till Mälaren och/eller mindre recipienter*. Det yrkade villkoret om att begränsa bräddningar bör kvarstå men då som ett riktvärde. Detta riktvärde blir då styrande för bolagets arbete med åtgärdsplaner för

att på sikt klara av att dimensionera ledningsnätet för att minska bräddning. Villkoret kan uttryckas som:

”Som ett riktvärde ska samtliga delar av det kombinerade ledningsnätet klara ett flöde motsvarande 10-årsregn utan att bräddningar till Mälaren och/eller mindre recipienter sker.”

Villkor 26 om bräddning från pumpstationer

Bolagets förslag till villkor lyder: ”Bräddningar från Stockholm vattens pumpstationer ska registreras till plats och varaktighet.” Nämnden yrkade på ett tillägg ”... och föroreningsmängden ska beräknas.”

Bolaget har motsatt sig förändringen med följande motivering:

”I dag registreras löpande bräddar från pumpstationer löpande vad avser både plats och varaktighet (pumptid). SV har också i samråd med Stockholm och Huddinge tagit fram rapporteringsrutiner för brädd från pumpstationer (plats och varaktighet). I övrigt rapporteras årligen i bolagets miljörapport den beräknade totalvolymen brädd, och därutöver görs en samlad beskrivning av händelser (miljöberättelse) på ledningsnätet. SV anser att bolagets rapporteringsrutiner för brädd från ledningsnätet helt följer de nya föreskrifterna NFS 2016:7. Ur föreskriften:

”För ledningsnät som är allmänna enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster och som är anslutna till en tillståndspliktig avloppsreningsanläggning som omfattas av Naturvårdsverkets föreskrifter (2016:6) om rening och kontroll av utsläpp av avloppsvatten från tätbebyggelse ska följande rapporteras: Bräddat på ledningsnät, antal bräddningar, plats och totalflöde (1 000 m³)”

SV anser att det med nuvarande mät- och övervakningsutrustning inte är möjligt att beräkna föroreningsmängden för varje brädd. En god tillsyn, fungerande larmfunktioner och en kontinuerlig översyn av dimensionering och funktion är enligt SV den effektivaste miljöåtgärden. SV kommer dock att, allt eftersom mät- och registreringsutrustning uppgraderas i pumpstationerna, utveckla kvaliteten på bräddrapporteringen. Bräddar som bedöms orsaka hygienisk eller annan miljöpåverkan följs alltid upp, vid behov med provtagning i recipient. Bolaget vidhåller därför sitt förslag.”

Förvaltningen kan konstatera att Naturvårdsverkets föreskrift (2016:6) om rening och kontroll av utsläpp av avloppsvatten från tätbebyggelse trädde ikraft 1 januari 2017. Föreskriften utgör en lägsta godtagbar nivå på utsläpp från och mätning av avloppsvatten

från tätbebyggelse. Föreskriften ställer dock inga krav på mätning eller beräkning av föroreningsmängd.

Förvaltningen bedömer att det är av stor vikt för såväl prioritering av åtgärder på ledningsnätet som för bedömning av recipientkvaliteten att föroreningsmängden för de olika bräddpunkterna kan beräknas. Det gäller inte minst eftersom miljöförvaltningen i samarbete med bl.a. SVOA nu utarbetar lokala åtgärdsprogram (LÅP) för stadens olika vattenförekomster. För att kunna bedöma om de föreslagna och sedermera beslutade åtgärderna har avsedd effekt är det helt nödvändigt att SVOA mäter föroreningshalt i bräddvatten. Förvaltningen föreslår därför att nämndens tidigare yrkande om villkor 26 kvarstår.

Miljökvalitetsnormer för vatten

Miljö- och hälsoskyddsnämnden lyfte i tidigare yttrande frågan om miljökvalitetsnormer (MKN) för vatten i anslutning till villkor 20. Sedan dess har rättsläget förtydligats genom domar från Mark- och miljööverdomstolen (MÖD), bl.a. genom domen gällande Näckån (mål M 6574-15). MÖD slår där fast hur en prövning på kvalitetsfaktornivå ska göras för att säkerställa att verksamheten inte medför någon försämring eller ett försvårande att uppnå god status i aktuella vattenförekomster. Miljöförvaltningen kan inte se att bolaget inom ramen för nu aktuellt mål har redovisat hur verksamheten påverkar miljökvalitetsnormerna för vatten under byggskedet och under driftskedet. Bolaget har därför att komplettera sin redovisning med motsvarande genomgång av normerna som finns i Näckådomen.

Bilagor

1. Miljö- och hälsoskyddsnämndens yttrande till MMD 2016-08-30 (tjänsteutlåtande)
2. Utdrag ur aktbil. 540 ”Bilaga 1 PM 12 förslag till ny villkorslydelse”
3. Utdrag ur aktbil. 540 ”PM 9 aktbil. 531 Miljöförvaltningen i Stockholm”